

UNITÁRIUS

ÉRTESÍTŐ

U N I Ó

Mostanában egyes egyházi férfiak, az események homlokterében állva, felvetik és tárgyalják — egyelőre csak írásban — a keresztény unió eszméjét. Ez nagyon szép és dicséretes törekvés, bár a kiindulási pont maga nélkülözi a krisztusi alapot.

Negativumra akarnak építeni. Harcot hirdetnek az istentelenség ellen, amely itt is, ott is felüti a fejét s kivált abban a politikai rendszerben találja legfőbb támaszát, amely a véres és soha megszűnni nem akaró világháború után átvette a mindenható muszka Cár egyeduralmát. A harc — elismerem — jogosult, de előbb tudnunk kell, hogy a bolsevizmus is a maga nemében valamelyes vallásos színezetet ölt magára. Azért hangsúlyozza az *Embert*, hogy a dogmai korlátok közé szorított istenséget kiszabadítsa azokból a ködös régiókból, ahová a századok folyamán jónak látták elrejtteni, eleven működését és ható erejét tétlenségre kárhoztatva.

De bármint legyen is, ez a modern vallási pánszlávizmus csak külső ellenség. Nekünk, felvilágosult keresztényeknek, előbb a belső ellenségekkel kell megküzdenünk. Azokkal, akik lágymelegen veszik vallási kötelességeiket. Akik — ha már fizetnek — a papra bízzák az imádkozást s ők maguk annak szükségét nem érzik, fölemelő voltában nem igen bizakodnak. Akik fölényes

mosollyal intéznek el minden kérdést, amely esetleg az ő lelki világukban is ott dereng.

Ezek ellen kell megfujni a harsonát. Mert, amint a nagy magyar király mondotta: *a soknyelvű ország* erőt és hatalmat képvisel. Éppen így a *„soknyelvű Anyaszentegyház is*, amely a meggyőződés szentségével és áhitatával tudja énekelni: „Szent vagy, Isten, szent vagy!“ — „Erős várunk nekünk az Isten!“ — „Tebenned bízunk eleitől fogva!“ — „Egy Istenünk: egy magyar Hazánk!“... Ahol tiszta hittel, jó reménységgel és kölcsönös szeretettel így tudnak énekelni, az előtt a templom előtt minden igaz hívő megemelint kalapját s közben maga is felfohász kodik, mert tudja, érzi, a lelke mélyén meg van győződve arról, hogy *„a templomnál nagyobb vagy on itt“*...

„Keresztény Uniót“ — amíg a templomot keblemben hordom — csak a korinthusi *Hit—Remény—Szeretet* alapján tudok elképzelni. Ezt megértem. Ezt gyakorlom. Ezt unokáimra is átörökítem. Symbolumait — kereszt... csillag... földgömb képében — a legmagasabbra, a torony tetjére helyezem, de ott is csak úgy van értelmük, hogyha vállamon is hordom, ott ragyog a homlokomon is és ha — mint az Isten — karjaimmal átölelem az egész Emberiséget.

Józan Miklós

„Munka és nyugalom.”

(John Austin, 1613—1669.)

Istenem, én mindenben a Te szent kezed vonását látom: minden fordulatban a Te nevelő eszközeidet.

Te bölcsen igazgatód a Házat, melyet építettél és kegyelmedből kielégíted minden szükségünket.

Korán reggel Te ébresztesz föl minket, s kiárasztod reánk a Te napodnak áldott világát.

Munkára serkentesz bennünket, hogy hiven járjunk el napi dolgainkban, s betölthessük a szolgálatot, amelyet kijelöltél a mi számunkra.

Fáradt testünknek Te adsz csöndes nyugodalmat, ha jó az est; s szelid álomba ringatja lelkünket atyai vigyázásod az éji homályban.

Testünk-lelkünk felüdül a boldog pihenésben, s naponta megújul és friss erőt nyer Hozzád vágyódó szellemünk.

És ismét csak Te nyitod fel réveteg szemünket, hogy talpra álljunk és hozzáfogjunk napi kötelességeink teljesítéséhez.

Igy rendezte el a Te bölcseséged a mi életünket, hogy a munka mellett meg legyen kinek kinek a maga pihenője.

Munka után édes a nyugalom: s ez a kettő kölcsönösen váltakozva készít elő minket legszen-
tebb feladatunkra.

Ettől függ a mi földi boldogságunk. Ettől függ Tenálad — az örök béke honában — a mi mennyei üdvösségünk.

MAI KÉRDÉSEK

Ujraszervezés.

„Az unitarizmus, mint vallás, a kereszténység legtisztább formája, mint egyház leggyarlóbb az összes keresztény egyházak között.* Ezt a megjegyzést a kolozsvári egyetem katedrájáról egyszer egyik professzorom tette. Névleg nem volt unitárius. Azt lehetne mondani, hogy felekezetek fölött álló keresztény lélek volt az öreg úr. Református és unitárius teológusok és tanárjelöltek jártak filozófiai és pedagógiai előadásaira. Az előadásokon gyönyörű biblia magyarázatokat kaptunk. Most már — anélkül, hogy teológiai tanáraink munkájának értékét alább szállítanám, — bevallom, hogy unitárius hitem ezeken az előadásokon nyert igazán szilárd megerősítést. Talán ennyi is elég annak

igazolására, hogy szeretett professzorom fenti megjegyzésében az unitáriusokkal szemben nem volt semmi barátságtalan indulat. Sőt!...

„Az unitarizmus mint vallás, a kereszténység legtisztább formája, mint egyház leggyarlóbb az összes keresztény egyházak között.* Ez először is azt jelenti, hogy különbséget kell tenni vallás és egyház között. A vallás Istennel való kapcsolatunk érzete; amint Schleiermacher kifejezte, Istentől való függésünk érzete. Az egyház ezen érzés ápolására és erősítésére szolgáló intézmény. Egyik a másik nélkül is elképzelhető. Lehet valaki vallásos anélkül is, hogy valamelyik felekezethez tartoznék, mint ahogy lehetnek egyházak, amelyek Isten által rendelt céljukat felejtve, hatalmi szervezetekké válnak, külső formaságokban élik ki magukat: kihull belőlük a vallásos tartalom. Fontosság tekintetében természetesen a vallás áll elől. Ez a cél. Az egyház csak eszköz s értéke is csak azon fordul meg, hogy milyen eredménnyel szolgálja a célt, mennyire tudja a vallásos érzést az emberek lelkében megerősíteni. Legjobb egyház az az egyház, amely a legerősebb hitű és a legbecsületesebb életű embereket neveli a haza és az emberiség számára.

Ha egy intézmény céljának kellőképpen meg nem felel, természetesen javításra, reformálásra szorul. A reformációt is annakidején az egyház javítás szüksége szülte. Luther nem a katolikus vallást, hanem a katolikus egyházat támadta, mert olyan hibákat vélt benne felfedezni, melyek nézete szerint lehetetlenné tették azt, hogy célját kellő eredménnyel szolgálni tudja. Úgy látta, hogy az emberek vallásos érzésének megerősítésére, mely erkölcsi életünket is megszabja, más eszközök használandók, mint amelyeneket az egyház addig használt, sőt az egész egyház ujraszervezendő.

„Az unitárius vallás eszmeileg a legszebb, öntudatos művelt emberhez csakis ez illik, az idők is ezt igazolják; mi lehet az oka annak, hogy gyakorlatilag még se terjed, hiveinek száma olyan szánalmasan kevés? — kérdezte tőlem nemrégiben egy előkelő közéleti ember. Nézetem szerint ennek egyik oka az, hogy a vallás ma különösen Magyarországon nem annyira az egyéni meggyőződés, mint inkább családi tradíció és más tekintetek dolga. Az emberek a felekezeti keretek között való elhelyezkedésükben nem mindig meggyőződésüket követik, hanem inkább szokásból tartoznak egyik vagy másik felekezethez s maradnak annak keretei között névleg még akkor is, amikor egyéni meggyőződésükkel onnan rég kinőttek s észszerűtlen dogmáit lemosolyogják. Meggyőződés-

sük következményét azonban nem vonják le, mert — amint mondani szokták, — vallást változtatni ma nem divat. Példa rá ép az én fentemlített barátom. Meggyőződésében erős unitárius, erősebb talán mint sok unitárius pap, de azért még se szakít régi egyházával, melyhez pedig lelkileg nincsen semmi köze és nem lép be az unitárius egyházba, ahova lelkileg tartozik, mert hát... A magyarázat értelme az, hogy az illetőnek családi, társadalmi, sőt hivatali és politikai kellemetlenségei származnának az egyház változtatásból. Másik oka annak, hogy az unitárius vallás gyakorlatilag kellően nem terjed, bizonyos mértékig abban az intézményben található meg, amely az unitárius vallás erősítésére és terjesztésére van hivatva: az egyházban. Így jövünk rá kolozsvári professzorom különös megjegyzésének az értelmére is: Az unitarizmus célja, az unitárius hit főnséges, a főnséges célt szolgáló eszköz, az egyház gyarló.

Lehetetlen néha nem érezni azt, hogy talán, minden jó szándékunk mellett is, nem sáfárkodtunk elég sikeresen azzal az igazsággal, melyet Isten hitünkben reánk bizott és amellyel világunkat üdvözíteni és boldogítani akarja. Az unitárius vallás eszményi szépsége és tisztasága feletti lelkesedésében Brassai Sámuel már a múlt században a jövő vallásának nevezte el azt. Valljuk be, nem lett belőle még a „má“-nak vallása sem. Miért? Az unitárius egyház, mint intézmény nem tudta célját, az unitárius vallást elég sikerrel szolgálni.

Ha egy intézmény céljának kellőképpen meg nem felel, természetesen javításra szorul. Ebből az egyedül helyes szemszögből kell megítélni azt a mozgalmat is, amely ma főképp Erdélyben és Amerikában egyszerre jelentkezik és újra akarja szervezni az unitárius egyházat; nálunk Csonka-Magyarországon pedig szintén egyházi életünk átszervezése és kiépítése iránt való törekvésben nyilvánul meg. Anélkül, hogy ezeket a mozgalmakat ismertetni és bírálni akarnám, csak lélektani okokra kívántam inkább rámutatni, nehogy valaki azt, ami ma különösen erdélyi egyházunkban történik, — a szellők szárnyán idehozott, sokszor ellenőrizhetetlen hírek alapján ítélve, — egyesek okvetetlenkedésének, vagy tekintélyromboló forradalmi játékának minősítse. Az élet törvénye, a jobbat akarás dolgozik bennük és érvényesül az erdélyi atyafiak törekvéseiben is, mint minden reformmozgalomban. Más kérdés természetesen s csak a jövő fogja megmutatni, hogy becsülettel engedelmeskednek-e mindenben az élet természetes törvényének.

Mindenesetre biztató az a körülmény, hogy ma Erdélyben annyi lelkes, tehetséges és hivatását

komolyan átérző lelkész került az egyházi életbe, amennyi egyszerre talán sohasem volt. Úgy látszik, mintha egy szent elégedetlenség hevítene őket és világi társaikat. Fellépésük módja és eszközeik, amelyekkel reformterveiket végreakarják hajtani, egyesek részéről kritika tárgyát képezheti. Lehet, hogy egyes embereket és helyzeteket félre ismernek, — tévedni emberi dolog. Szándékuk azonban kétségkívül nemes és a jószándék esetleges tévedéseiket is rektifikálni fogja majd. Olyan unitárius egyházat akarnak, amely célját, az unitárius vallást az eddigieknél sikeresebben tudja szolgálni. S ha vannak is, — amint valószínűen vannak, — akik bizonyos aggodalommal figyelik az eseményeket, ezek is meg fognak majd nyugodni, sőt boldogok lesznek, ha a szándék tisztaságát és az annak végrehajtásához szükséges erőt meglátják. Mi, csonkamagyarországi unitáriusok fordítsuk tekintetünket őshazánk, Erdély felé. Mondjunk az ősi rögön élő testvéreinkért mindennap egy imádságot. S az áldozattal, mellyel nekik tartozunk, adósok ne maradjunk!

Az újraszervezés munkája azonban nem csupán erdélyi jelenség. Az amerikai unitáriusok között is már évekóta nagy lendülettel folyik. Egy becslőbizottságot küldöttek ki még 1934-ben a tényleges helyzet és a teendők tanulmányozására. A bizottság három évi kimerítő munkájának eredményét „Az unitáriusok új korszak előtt állanak“ című 344 oldalas könyvben adták közre. A terjedelmes mű, amely az amerikai unitarizmus keresztmetszetét adja, három nagy kérdéssel foglalkozik. 1. Az unitárius vallás eszmei célkitűzéseit az unitárius egyház, mint intézmény, ma milyen eredménnyel szolgálja? 2. Hogyan lehetne az unitárius egyház munkáját az unitárius vallás szolgálatában eredményesebbé tenni? 3. A várható eredmény arányban fog-e majd állani azzal az áldozattal, amit ma érette hozni kell?

Channing, Emerson, Parker, Henry, W. Bellows és Thomas Starr King az unitárius vallás igazságait egykor az újvilág lelkébe plántálták és ezáltal annak szellemi és erkölcsi erejét csodálatos módon megnövelték: elesett gyarmati sorsából felemelkedve, világhatalom lett belőle. Az amerikai unitarizmus mai vezérei ugyanezt szeretnék tenni. Az eszközöket, a módokat és a lehetőségeket keresik. Ujra akarják szervezni az egyházat, mert — amint mondják — az idők változtak s az új idők új módszerek alkalmazását követelik. — Annak az erkölcsi és anyagi támogatásnak az az értéke, melyet a magyar unitáriusok az amerikai unitáriusok részéről ép a legnehezebb időben élveztek, felmérhetetlen. A leigázott magyar

Tormay Cecile.

kisebbségek jajkiáltása is az ő lelkükben talált leghamarabb visszhangot, — sajnos, sokkal hamarabb, mint a vérrokon magyar társadalom lelkében. Biztató jelenség, hogy a fentnevezett becslobizottság azt javasolja, hogy az amerikai unitárius egyház nemzetközi kapcsolatait fűzze még az eddigieknél is szorosabbra. Ebből a célból megfelelő dotációval egy önálló ügyosztály felállítását kívánja. A mi feladatunk lesz majd, hogy magunkat az ők értékes barátságára még az eddigieknél is érdemesebbekké tegyük s érdeklődésüket és áldozatkészségüket egyházunk és hazánk iránt még jobban felfokozzuk.

Szervezkedünk mi is, csonkamagyarországi unitáriusok. Amint lapunk olvasói bizonyára tudják, közel két esztendő óta egy új egyházszervezeti törvényen dolgozunk. Ezt azonban mi csak fájó kényszerűségből tesszük. Az a szomorú tény tette ezt szükségessé, hogy a román felekezeti törvény az ősi erdélyi anyaegyházzal való szervezeti kapcsolatunkat erőszakosan megszüntette: a Kolozsváron székelő unitárius püspöknek és egyházi főhatóságnak megtiltotta, hogy Csonka-Magyarországon egyházi joghatóságot gyakorolhassanak. Így nekünk, néhány ezernyi csonkamagyarországi unitáriusnak, — bár szívünk vérzik bele, egyházi életünk önálló átszervezésére kellett gondolni. Függetlenül attól, hogy hányan vagyunk, a többi történelmi egyházakhoz hasonlóan, a mi kis egyházunk szervezetét is minden vonatkozásban ki kell építeni már csak azért is, nehogy a szektákhoz való hasonlóság látszatába essünk és nehogy veszélyeztessük azt a jogot, amelyet a magyar közjog az autonóm szervezettel bíró történelmi egyházaknak biztosít. Különböző eszmei célunkat, az unitárius vallást se lehet megfelelően szervezett egyház nélkül eredményesen szolgálni se itt, se máshol. Nincs azonban olyan hatalom, amely az erdélyi anyaegyházzal való lelki egységünket valaha gyöngítene tudná, mert hiszen ezt vérünk adottságával maga a mindenható Isten teremtette meg. Kérem lapunk olvasóit, sziveskedjenek ekként nézni a dolgokat. Hogy milyen szervezetet fog a mi kis egyházunk kapni, az a jövő titka. Egyetemes egyházunk alkotmányos szerve lesz hivatva a kérdésben dönteni.

Erdélyben, Amerikában és Csonka-Magyarországon egyidőben szervezkednek az unitáriusok, az élet törvénye, a jobbat akarás dolgozik bennük. Olyan unitárius egyházat akarnak, amely az unitárius vallás üdvözítő örök igazságait az eddiginél sikeresebben tudja terjeszteni és a művelt világ közkincsévé tenni.

Jószándékukat bizonyára Isten is megáldja.

Csiki Gábor.

A megtisztelő felszólítást, hogy Tormay Cecileről emlékezést írjak az Unitárius Értesítő számára, gondolkodás nélkül, készséggel vállaltam.

Irni Róla, sokak számára tudottá tenni csak egy kis hányadát annak a szeretetnek, hódolatnak, nagyrabecsülésnek, amit az Ő neve lelkem mélyén jelent csábító, ellenállhatatlan vágyakozás volt. De mikor a papír fölé hajolva, arra került a sor, hogy szavakba öntessék a gondolat és érzés, mely körülölelte az Élőt és körülengeli az immár Elköltözöttet, megtorpantam. Mit kereshet a magamfajta sűrű kis írás abban a díszes sorozatban, mely hivatott less lemérni, hogy mit jelent Tormay Cecile a magyar irodalomban, a világirodalomban, a magyar történelemben?

Hivatott nagyok fogják megállapítani, hogy irodalmi alkotásai a nemzeti vagyoni értékálló kincsei; hogy a „Régi Ház“, „Ember a kövek között“, „Viaszfigurák“ alakjai eljegyezték magukat tollán keresztül a halhatatlansággal; hogy tolla nyomán mesés szépségű tájképek, gyönyörű szobrok születtek, finomművű csipkék szövődtek, nemes hurokon dalok csendültek, feltárultak a lélek mélységei és magasságai; hogy keze nyomán életre kelt fű, fa, virág, megmozdulnak a képek, az öreg butorok, minden, amire teremtő lelkének sugarai rávetődnek. Hivatott nagyok fogják helyét és jelentőségét megállapítani nemzeti életünkben; megállapítani, hogy a törékeny női testben nagy hadvezérek lelkesítő-, erőt adó-, összetartást parancsoló akarata élt; hogy zengzetes, a hazaszeretet szent tüzeiben átforrósodott hangja messziszóló volt. Táborba hívta a magyar asszonyokat Kárpátoktól az Adriáig s erre a hangra felfigyeltek a paloták és a kunyhók lakói egyaránt.

És mikor mindezt így elgondoltam, mégsem tettem le a tollat, nem adtam vissza a megbízatást. Ha nagyon szerényet is, de mégis csak jogcímet találtam arra, hogy az Unitárius Értesítőben áldozzak Tormay Cecile emlékének.

Az idő nagy óramérője 1921. november 12. mutatja. Hódmezővásárhely népe nagy ünnepre készül: vendégül várja a Magyar Asszonyok veszerét. És nagy ünnepre készül az

unitárius papi lak is, falai közé várja a vándor-útját járó nagy magyar asszonyt. November van, de csak a naptár szerint. Ragyogó tavasz a valóságban. Virág és virág, ujjongó öröm és lelkesedés. Egy nagy magyar város és abban egy unitárius papi család szívelelke ölelkezik az Ő szavára, az Ő hitében: ha összefogunk, ha hűek maradunk, akkor mindent visszaválthatunk!

Elmulnak az ünneplató napok. A vezér tovább viszi a zászlót városról-városra, faluról-tanyára. Ahová megy, örömpesve várják, a honnan távozik sóhajtanak utána; szavait idézik, ihletett arcát próbálják megrögzíteni. Emlékezik az unitárius papilak is, a benne lakók is. Áhitattal olvassák a jellegzetes betűkkel rótt emléksorokat, melyekkel megajándékozta a házi gazdát, a magyar ügy szerkesztő munkását, az igaz magyar embert. És szól az írás nemcsak nekünk a megajándékozottaknak, hanem minden idők minden magyarjának. (Bujdosó könyv. II. kötet. A proletár diktatura napjainkból, június 29—30.)

És eltelték súlyos, nehéz esztendők a nemzet és Tormay Cecile életében is. Sem a költőnek, sem a vezérnek nem engedtek pihenést. Nagy történelmi trilógia szerkezetét és muzsikáját hordozta lelkében. Mindent meg akart benne rajzolni, festeni, kifaragni, megzenésíteni, amivel Isten, mint „küldöttet“ őt is megajándékozta. De a másik, a vezéri elhívás, sokszor letétette vele a teremő tollat és ráültette robogó vonatokra, rázós szekerekre s üzte, hajtotta, hogy menjen. Menjen és legyen ébresztés, lázítás, harc, simogatás, békités, legyen éppen az, amire gyorsan hevülő, de gyorsan csüggedő fajának, ezer bűnnel és ezer erénnyel ékes nemzetének éppen szüksége van.

És Ő ment és teljesítette a „küldött“ hivatását, bár ereje fogyott, bár szíve mind lassabban vert. S mind fogytak a napok, melyek megadattak, hogy lelke legdrágább értékeiből megalkossa élete fő művének utolsó kötetét, a „Fehér barátot“. De a fáradt szív megállott és örök pontot tett a rév előtt, mely felé a „Fehér barát“ igyekezett.

Tormay Cecile eljutott immár a tulsó partra. Távozóban pihenőt tartott az Iparművészeti Múzeum hatalmas csarnokában. Magas trónuson, a nemzet szent leplével takartan fogadta a végtisztességén megjelent nemzetet. Bizonytal holt szívében is átrezdült az öröm nagyrabecsült, hű munkatársának,

Ágoston Gézánének szavain keresztül táborának fogadalmára „a lángot, mit Tőled vettünk, őrizni, élesíteni fogjuk“! Lelkes, meleg tekintete bizonytal megpihent a főméltóságú Kormányzón és Hitvesén. Bizonytal tudta, hogy a búcsú percében Magyarország Kormányzója is emlékezik 1919 vérzivataros novemberének arra a napjára, mikor a Magyar Asszonyok zászlaját a Vérmezőn meghajtotta előtte s bizonytal hallja a zengő hangot: „Katonák! Testvéreim! Hajnal van ma: Ti hoztátok. A reménységet fél esztendő óta Horthy Miklós-nak hívják Magyarországon“. Talán a búcsú percében most is kézfogásra lendül Magyarország Kormányzójának keze, mint akkor, azon a napon s talán így búcsúzik: én is emlékezem, feledhetetlen szép nap volt, köszönöm Bajtársam, Isten Vele!

Isten Vele, nemzetem, mondja válaszképpen a távozó — én már tudom, ne féljete, mig Ő az Őrálló a vártán; csak Őt figyeljete, Őt kövessete; ismeri az örvényeket és biztos kézzel viszi hajótokat!

A kerepesi temető sokszor megszentelt földje gazdagabb egy virágerdő alatt nyugvó sirhanttal: Tormay Cecile sirjával. Az álmát őrző virágok között virrasztanak az Unitárius Asszonyok szerény virágai is!

Barabás Istvánné.

Dr. Péterfy Áron
1879—1937.

Atyja évek hosszú során át kántortanító volt Homoródalmáson. Így fajának és egyházának törhetetlen szeretetét már a szülei ház levegőjével szivta magába.

A gimnázium alsó osztályait a székelykereszturi, a felsőket a kolozsvári unitárius gimnáziumban végezte. Itt helyben tanulta a jogot is. Az ügyvédi oklevél megszerzése után Nyárádszerdán telepedett le s folytatott ügyvédi gyakorlatot. Itt is halt meg, aránylag elég fiatalon, 58 éves korában rövid, de súlyos szenvedés után.

Ismert és népszerű volt nemcsak lakóhelyén, hanem egész Marosszék magyarsága előtt. Mindenki, akinek csak dolga akadt vele, tisztelte, megbecsülte és szerette a rokonszenves megjelenésű, föltétlen megbízható, szorgalmas, munkaszerető, tisztakezű embert s a segítségre mindég kész jó barátot.

De halála nemcsak a marosszéki magyarságra, hanem különösen a magyar unitárius egyházra jelent nagy veszteséget. Az unitáriusok Egyházi Főtanácsának tagja, a maroskőri unitárius egyházkörnek felügyelő gondnoka volt 10 éven keresztül

s nagy lelkiismeretességgel és ügybuzgósággal szolgálta egyháza érdekeit.

Halálát közelebbi hozzátartozói közül gyászolja gyámol nélkül maradt özvegye, Budapesten élő fia, menyje és unokája, továbbá édes-bátyja, Péterfy Gyula nyugalmazott tanító s a budapesti unitárius eklézsia kántora, testvérei, Péterfy Lenke, özv. Péterfy Lőrincné, Péterfy Gábor, Péterfy Emma, valamint több közeli és távoli rokon.

Temetése március 18-án folyt le nagy részvét mellett Nyárádszeredában.

Érdemeit többen méltatták, az egyház és a magyar társadalom részéről.

M. A.

JÖVŐ UTJAIN

Lelki számadás.

Magyarkut, 1937. május 26—27.

A „Szentábrahámi Pihenő” az idei évben megkezdte munkáját. A nyaralótelep elsősorban is az ifjuság és a gyermekek nevelésének a szolgálatában áll, de azt nagyrészen budapesti unitárius egyházközségünk presbitériumának és közgyűlésének bölcs és megfontolt előrelátása hozta létre. Így egészen találó dolog, hogy az első táborozást ezen az új unitárius elfoglalt földön azok tartásuk meg, akik annak létrehozásában öntudatlanul is a legnagyobbat alkották.

Illő dolog az is, hogy a honfoglalás perceit a lelki számadás pillanatai szenteljék meg, melyen részt fog venni csonkaországi lelkészi karunk is teljes számban, mely azután a férfiak konferenciáját követő napon, leszűri a lelki számadás eredményeit, saját szemüvegén keresztül is.

A másfélnapos találkozó ideiglenes programját közöljük az alábbiakban:

Indulás Budapest nyugati pályaudvarról, amennyiben a májusi nyári menetrend változást nem hoz; 26-án, szerdán d. u. 2.17 perckor; érkezés a magyarkuti állomásra (m. h.) d. u. 3.29 órakor.

D. u. 5. Zászlófelvonás és a tábor bejárása. Egyházi közének után bibliát olvas és imádkozik: Pethő István lelkész. „Lelki számadás” címen megnyitó előadást tart Józán Miklós vikárius. „A Szentábrahámi Pihenő létesítése és rendeltetése” címen beszámolót mond: Kelemen Béla a budapesti egyházközség gondnoka.

Este 8 óra. Vacsora. Közben Szentábrahámi Mihály arcképének leleplezése. Az arckép előtt „Szentábrahámi Mihály példaadása” címen emlékeztetőt mond: Ferencz József.

Május 27-én d. e. 9 óra. Istentisztelet a telepen. Imádkozik Bartók Géza, prédikál Barabás

István lelkész. Az éneket vezeti Péterfy Gyula kántor, ny. igazgató. Előadást tart br. Daniel Gábor, gondnok, a találkozó gondolatának felvetője.

Délben ebéd, 12 órakor. Délután 4 órakor előadást tart: dr. vitéz Kozma György egyházköri felügyelő gondnok. Utána megbeszélés. Egyházi közének után Bibliát olvas és imádkozik: Biró Lajos lelkész.

Este fél 7 órakor vacsora. Indulás haza este 8.44 órakor, érkezés Budapest ny. pályaudvarra 10.09 órakor. Menettérti jegy személyvonat III. o. 4.40 P. Féljegyek vagy csoportos kedvezmények használhatók. A táborban az étkezést, május 26 délutánjától — tea és vacsora és 27-én reggeli, ebéd, tea és vacsora — mindenki 5 P. árban kapja. Lakást a táborban biztosítunk a jelentkezőknek, de mindenki hozzon magával egy lepedőt kis fejkendő és meleg pokrócot. A résztvevők számát 30-ban állapítottuk meg. Nagyobb számú jelentkezés esetén lakást biztosítunk a tábor közelében fekvő turista menedékházban, ellátást a táborban. Ebben az esetben a díj 80 fillérrel drágább. 28-án, pénteken délelőtt a lelkészek tartanak találkozót. Éneklés után Bibliát olvas és imádkozik Darkó Béla lelkész, a „Lelki Számadás tanulságai” címen összefoglalót mond: Józán Miklós vikárius, melyet megbeszélés követ. Bezáró Bibliaolvasást tart és imádságot mond: dr. Csiki Gábor lelkész. Közébed után a lelkészek délután 3.41 órakor visszautaznak Budapestre, ahová délután 5.09 órakor érkeznek meg.

A Lelki számadásra a fentebb ismertetett előadókat kérte fel az egyházközség vezetősége, akik közül többen már ígéretet tettek arra, hogy a találkozón résztvesznek.

Nem akarunk másokat utánozni. Semmi titkos dolgot nem akarunk itt megbeszélni, hanem befelé néző szemmel lelki számadást tartunk: a kötelességteljesítésről. Hisszük, hogy a természet közvetlen közelében megoldódik a lelkünk, egymásra találunk, s harmincan, negyvenen az unitárius férfiak közül komoly órákat fogunk eltölteni, melyek lelki elmélyülését szépen fogják megkoronázni, a szép erdőben tehető séták és beszélgetések.

Jelentkezni lehet a táborvezető Ferencz József lelkésznél, írásban, vagy telefonon mielőbb, de legkésőbb május 5-ig. Lapunk májusi számában közöljük a jelentkezők névsorát, akiknek részére, a részvételt a jelentkezés sorrendjében tudjuk csak biztosítani.

Atyafiságos üdvözléssel
Budapest, 1937. IV—15.

Rendezőség.

Nemzetközi Unitárius Konferencia

Az idei nyáron az angliai Oxfordban a Manchester College vendégszerető falai között, az Arlosh Hallban tanácskoznak a nagyvilág unitárius keresztény egyházai. Közvetlenül a gyakorlati kereszténység világmozgalmának ülésai után gyűl egybe az unitárius világparlament, hogy a világ szükségletéről: a szabadelvű kereszténységről beszéljessen, ahogy azt a most kezünkhöz eljutott konferenciái meghívó is hirdeti.

International Association for Liberal Christianity and Religions Freedom, Augusztus 3—8.

A konferencia a körünkben is jól ismert elnök dr. Hall Alfréd megnyitó beszédével veszi kezdetét. Az egész konferencia célja az, ahogyan azt a meghívó világosan leszögezi, hogy összefüggően állapítassanak meg azok az alapelvek, melyek a társulat tagjait egybekapcsolják. Ennek a célnak az érdekében állanak azok az előadások, melyek köré a konferencia tárgyalási anyaga kapcsolódik: 1. *A mi vallásos elhivatásunk.* 2. *A mi társadalmi elhivatásunk.* 3. *A szabadelvű kereszténység jövője.* Az első téma előadója dr. Kurt Leese németországi egyetemi tanár, a második H. Barnes angol unitárius lelkész, a harmadik bevezetője dr. Fred Eliot unitárius lelkész, akit most jelöltek teljesen egyhangúan az Amerikai Unitárius Társulat elnöki tisztére. A konferencia tárgyalási anyagát négy csoportba osztották be: teológiai, egyházi, nevelésügyi és szociális. Erre vonatkozóan a titkárság kérdőpontokat bocsájtott ki, melyeket minden egyes tagszövetségnek megküldöttek. Egyházunk is feldolgozta a kérdőíveket, dr. Csiki Gábor, Darkó Béla, Ferencz József és Pethő István lelkészei útján és Józán Miklós püspöki vikárius összefoglaló jelentésével együtt már elküldötte, hogy a világ minden tájáról beérkező adatokkal összedolgozható lehessen.

A konferencia egyik estéjén az összes egyházak képviselői rövid előadásban beszámolnak egyházunk helyzetéről és fontosabb problémáiról, Principal H. J. Weartherall az oxfordi Manchester College dékánja úrvacsorát oszt és az ünnepi Istentisztelet szónoka dr. G. Prohácza, a cseh nemzeti egyház pátriárchája lesz. A konferencia tartama alatt gyűlésezik a társulat közgyűlése is, melyen az erdélyi unitarizmusnak kettő, a csonkaországinak egy szavazati joggal bíró delegátusa vehet részt.

Nézetem szerint itt, de általában az egész konferencia folyamán azon kell fáradoznunk, erdélyi és csonkaországi képviselőknek egyaránt, hogy megdöntsük azt a rólunk elterjedt tévhitet, hogy mi az angol-amerikai unitarizmusnak — s ezt meg kell cselekednünk elsősorban is teológiai vonatkozásban, — egyházpolitikai uszályhordozói vagyunk. Oda kell hatnunk, hogy értékeinket ne csak a multa vonatkozóan ismerjék el, abban,

hogy megállapítják, hogy egyházunk a legrégebb történeti unitárius egyház, hanem észrevegyék azt az evangéliumot, melyet a mi vallásos hitünk ad a mai időben a világ szabadelvű keresztényeinek. A kopenhágai gyűlésen és az arnhemi teológiai előkészítő konferencián elsősorban is dr. Varga Béla erdélyi püspökhelyettes főjegyzőnk előadásaiban kibontakozott a ma élő unitarizmusának keresztény és magyar sajátos értéke. Ezt ápolni és továbbfejleszteni lesz a mi oxfordi konferenciái különleges feladatunk. — És ezenfelül még egy. A nemzetközi unitárius életben az 1937-ik esztendő a nagy örváltás ideje, elsősorban is az amerikai unitárius életben. Meg kell ragadnunk az alkalmat arra is, hogy a régebbi generáció felé jól kiépitett angol és amerikai kapcsolatainkat a fiatalabb és most már vezetőszerphez juttatott harminc-negyvenéves nemzedék felé is kiépítsük és megerősítsük. De ezenfelül pedig elsősorban is egyoldalúságba való esés elkerülése végett erősítsük kapcsolatainkat a németül és franciául beszélő világ szabadelvű protestantizmusa felé s ezek közt elsősorban az irányunkban nagy szeretettel érdeklődést mutató svájci és hollandi egyházak irányában.

Az oxfordi konferencia eddig felkért szereplői között találjuk a konferencia egyik napján az elnöki tisztet ellátó dr. Varga Béla erdélyi püspökhelyettest és Szent-Iványi Sándor kolozsvári teológiai tanárt, aki az egyik reggeli Istentiszteletet fogja ellátni.

*Leyden International Bureau.
Július 29—Augusztus 2.*

A konferenciát megelőzően tartja meg tanácskozásait immáron hatodik nagygyűlésén az unitárius ifjúság nemzetközi szerve is. A konferencia témája hasonlatos a szenior konferencia gondolatköréhez: *A modern világ szabad kereszténysége.* Az egyes előadásokat felkért előadók tartják meg, közöttük Prof. dr. L. J. van Holk, Leyden: *„Állásfoglalásunk a tradíció kérdésében.”* Prof. R. V. Holt, Oxford: *„A keresztény tapasztalat forrásai.”* Rev. H. J. Héring: *„A vallásos jellem nevelése.”* Dr. F. Hník, Prága: *„Az egyház, mint a szabad-kereszténység eszköze.”* A tanácskozásokat Rev. S. Carter angliai unitárius lelkész, az ifjúsági szövetség elnöke vezeti. A konferencia folyamán gyűlésezik a közgyűlés is, melyen reméljük, hogy a magyar unitárius fiatalság a kopenhágai konferencián elért szép eredményeihez hasonló sikert fog elkönyvelhetni.

Az oxfordi ifjúsági konferencia eddig felkért előadói között van Erdő János lelkészjelölt, aki az egyik vitacsoport vezetésére nyert megbízatást, ifj. Kovács Lajos lelkészjelölt, aki az ifjúság szociális kötelességeit tárgyaló albizottság magyar tagja és Ferencz József lelkész, aki az egyik reggeli Istentiszteletet tartja.

International Union of Liberal Christian Women.

A nemzetközi unitárius nőszövetség az oxfordi konferencia kapcsán augusztus 3-án délután közgyűlést tart, melyen a körünkben is jól ismert Rev. Rosalind Lee vezetése alatt működő szervezet munkájáról adnak beszámolót s az egyes tag-

államok kiküldöttei ismertetik egyházunk nőszövetségeinek munkásságát. Örvendetes volna, ha ezen a nagy találkozón a mi magyarországi unitárius nőszövetségünk is képviseltethetné magát, hogy tájékozódjunk arról a munkáról, melyet másutt végeznek s ismertessük azt a szerénység nélkül is nagy eredményt, melyet itthoni nőszövetségi fáradozásaink eddig a karitatív és szociális munka terén elértek.

Az 1937. évi unitárius világtalálkozó itt van előttünk. Néhány hónap és újra együtt lesznek azok, akik keresik a világ kibontakozásának unitárius keresztény lehetőségeit. Azután elcsendesedik minden, hogy három évi pihenő után 1940. nyarán újra összegyűljenek. Milyen szép volna, ha erre a tanácskozásra, már itt Budapesten fogadnánk őket, testvéri szeretettel, s ez az unitárius világtalálkozó milyen szép és méltó keretet adna budapesti egyházközségünk ötvenéves templomszentelési jubileumának. Reméljük, hogy Igazgató Tanácsunk áprilisi gyűlése foglalkozni fog ezzel a már erdélyi testvéreink részéről is felvetett nemes szép gondolattal. *Ferencz József.*

KRÓNIKA

Amerikai levél a pestszentlőrinci templomépítésről

Az amerikai unitárius nőszövetség évnegyedként körlevélben tájékoztatja tagjait a külföldi unitárius élet nevezetesebb eseményeiről. Az idei februári számban beszámolnak egy Magyarországról érkezett levélről, melyben Szokolayné Tompa Márta a pestszentlőrinci unitárius templom építésének hősi munkájáról ad beszámolót.

Az alábbiakban közöljük ezt a levelet szabad magyar fordításban: „Csodálatosan dolgozott ez a nép lelkészével, mint előmunkással az élén. Együtt dolgoztak és megvásároltak egy gyárépületet, lerombolták, hogy a használható téglákat kiválasszák és elszállítsák egy másik régi épülethez, mely régen municiósraktár volt. Milyen csodálatos szimbólum. A régi municiósraktárépület megtisztult, széles ablakokat vágtak, melyek bebocsájtották a világosságot, a tetőt lerombolták, hogy egy magasabb tetőt építhessenek a helyére.

Valóban csodálatos volt az a munka, melyet nagy anyagi nehézségek között végeztek. Ma áll a templom és mellette a gyülekezeti Ház. Régi erdélyi stílusban épült a templom, melyet kívülről halványzöldszínre festettek. A templom belseje már majdnem egészen kész van, de a gyülekezeti terem és a kisebb nőszövetségi gyülekezőterem még nincs befejezve, még a meszelésére sem jutott már fedezet. A hivek maguk keverték a maltát, szolgálták, mint ácsok és kőművesek és mindent

megtettek, hogy régi ideálukat megvalósítva, hajlékot építsenek a régi eszmény tiszteletére: az egy igaz Istennek, a szeretet Istenének, aki mindazoké, akik keresik és szükségét érzik.

Pethő István lelkész egészen berekedt azon a napon, amikor templomunkat felszenteltük, mert egész éjjel a templom körüli kis kertet rendezte. A kis templomot a *székely hősök emlékezetére* építettük. Gyakran elmondják, hogy mi álmország gyermekei vagyunk. De az álmok a mi lelkünkön Isten csókjai és ha elveszik tőlünk, az élet csillaga nem fog világítani többé.

Még nincsenek harangjaink, de lelkünk mélyén ünnepi harangok konganak Isten magaslatai felé: *unitáriusok vagyunk*. Még nincsen orgonánk sem, de lelkünk mélyén csodálatos dallamok bugnak fel egy hatalmas orgonán, melynek akkordjait az örökkévaló Isten véste be lelkünk mélyére: *székelyek vagyunk*. Ennek a templomnak nincsen oltára, de minden köve egy élő oltárkö, mely felírást visel: *mindnyájan testvérek vagyunk*. Add jó Atyánk, Istenünk, hogy minden magyar vágya úgy teljesülhessen, mint a mi unitárius testvéreinké.

Szokolayné a londoni Channing School unitárius leánynevelő intézet növendéke volt, aki *Pethő István* lelkész feleségével a pestszentlőrinci gyülekezetben munkás és virágzó nőszövetséget hozott létre.

Fordította: *Bedő Boriska.*

BESZÁMOLÓ

Egyházközségünk közgyűlése

A budapesti unitárius egyházközség 1937. március 21-én tartotta beszámoló közgyűlését. Reggel 10 órakor szépszámu közönség előtt tartotta meg a rádiós istentiszteletet *Józan Miklós* püspöki vikárius. Az istentisztelet végeztével *Kelmen Béla* vagyongazdálkodó gondnok üdvözölte a szép számban megjelent hiveket. *Józan Miklós* püspöki vikárius meleg szavak kíséretében adta át *Gyarmathy Mózes* főerdőtanácsosnak a tiszteletbeli keblitanácsosi diszoklevelet, mellyel az egyházközség nevezettnek évtizedeken át tartó hű munkásságát jutalmazta. Azután lelkészi jelentését olvasta fel, amelyben beszámolt részletesen az 1936. év munkásságáról egyúttal ismeretve a jövő céljait, a jövő munkásságát is. Az elmúlt év legfontosabb eseményének az új Egyházalkotmánytervezet tárgyalását tartja, melyre egyházunkat a jelenlegi határok megmerevedettsége kényszerítette. Mindnyájan érezzük a lelki egység csorbitatlan fenntartásának szükségét, szívünk azt parancsolja, de a tovább élni akarás kényszerít bennünket a megmozdulásra és ez kényszerítette az Igazgató Tanácsot is arra, hogy a Törvénytervezeteket elkészítse és letárgyalassa. Ez a magunkra hagyatottság kötelez bennünket arra, hogy a régi alapon, de az új helyzetnek megfelelő törvényekkel biztosítsuk életünket abban a reményben, hogy újra egyesülhetünk erdélyi hiveinkkel. A törvényjavaslatokat az egy-

Terjesszük
az unitárius gondolatot!

házközségek és az egyházkör letárgyalta és észrevételeit megtette. Most újra az Igazgató Tanács előtt van végleges szövegezésre, hogy azután a legfőbb felügyeleti hatóságunkhoz jusson. Ezeknek a törvényeknek életbeléptetése és ezen törvények alapján való munkálkodás megindítása lesz a jövő év legfontosabb teendője. Ezután beszámol az Istentisztelet tartásáról, amelyek ős székházunkon és a Misszióházon kívül még pestszentlőrinci új templomunkban, a Máv telepi közös protestáns imaházban és Pestkörnyékén az egyes iskolákban 6—7 helyen folynak versenyezve a buzgóságban. A távolabbi vidéket a missziós utak és a rádiós istentisztelet kapcsolják a központhoz. Mindenhova eljut a vigasztalást és lelki erőt nyújtó UrvacSORA.

A délelőtti rendes istentiszteleteken felül Bőjtben és Adventben délutáni áhitatot tartunk, mivel unitáriusnak és magyarnak lenni egyet jelent a mi felfogásunk szerint. Zökkenés nélkül beleillik egyházi munkásságunkba a március 15-iki, október 6-iki ünnep, a hősök és az anyák napja és mindezek koronája, a fundamentum, Szent István napja. Gyermekünk a hitoktatáson kívül az Istentiszteleteken vesznek részt és a husvét előtti áhitat napokon, kisebb gyermekünk meg a gyermekistentiszteleteken az egyes csoportokban. Ezután megemlékezik az évi jelentés az Unitárius Konferenciás Tábor munkásságáról és a Szentábrahámi Mihály Pihenőről, amely Nógrádverőce mellett Magyar-Kuton létesült, ahová gyermekünket akarjuk levinni nyaraltatni és ahol a nyári konferenciát is akarjuk tartani. Cserkészcsapatunk munkája is épen úgy szolgálja nemzetünket, mint a magyar nemzethez oly közel álló unitárius egyházunkat. Dávid Ferenc Egyletünk estélyei még fővárosunkban is számottevők és az aranyosrákosi Székely Sándor énekkar küzdve a kezdet nehézségeivel és a távolsággal máris szép munkát fejtett ki az egyházi és világi énekek művészi előadásával. A Nőszövetség krisztusi munkája, a Perczelné Kozma Flóra leányegyesület, a Brassai Sámuel ifjúsági egyesület, a Bölöni Farkas Sándor iparosok és kereskedők köre mind egyházunk erősítésére működnek. Unitárius rendőreinket Józán Miklós püspöki vikárius evangélizálja, a szórványokat erősíti nemcsak a missziós ut, hanem a Dávid Ferenc Egylet és Nőszövetség vándorgyűlései. A dunapataji szórvány legifjabb hajtása az unitárius egyház fájának, *Barabás István* lelkész pásztorolja. Kereszteltünk 48 hívőt (33 fiut, 15 leányt), konfirmáltunk 12 ifjút (5 fiut, 7 leányt), eskettünk 50 párt, temettünk 43-at (30 férfi, 13 nő) hozzánk tért 63 (36 férfi 27 nő) tőlünk kitért 6 (4 férfi és 2 nő). Lélekszám 2572. Elhunyt barátaink: vitéz Felszeghy János ügyészségi elnök, Pécs, dr. Hajós Béla ny. miniszteri tanácsos Budapest, Rend Tihamér főállatorvos Sárbogárd, Szentkirályi Zoltán ny. honvéd huszár ezredes, Gál Miklós ny. lelkész.

A lelkészi jelentés után, mely a lelki munkáról számolt be, *Kelemen Béla* gondnok az egyházközség múlt évi zárószámadását mutatta

be részleges indokolásával és javaslattelevélével. A közgyűlés úgy az erkölcsi, mint anyagi beszámolást hálás köszönettel veszi tudomásul. Azután az egyházfenntartási alap és a többi kisebb alap zárószámadását terjesztette a közgyűlés elé, amit a közgyűlés szintén elismerésével fogadott el, a javaslatokkal együtt. Végül a Szentábrahámi Mihály Pihenőről számolt be és kérte a közgyűlés felhatalmazását a berendezés beszerzésére, amit a közgyűlés készséggel megadott. Végül a keblitanács egyharmadának kisorsolására került a sor.

A titkos választás alapján teljesen egyhangú választással új keblitanácsosok lettek: Bartha Lajos, Belényessy Sándor, dr. Benczédi László, dr. Gál Jenő, ifj. Gotthárd Zsigmond, Hegedűs Szilárd, Kereső József, Kisgyörgy Sándor, Kovács Kálmán, vitéz Kozma Ferenc, Molnár János, Péter János, Szabó Dénes és dr. Szabó István.

SZERETETMUNKA

Szentábrahámi Mihály pihenőn

június 26-tól július 1-ig tartandó nyári konferencián a Brassai Sámuel ifjúsági egyesület, a Perczelné Kozma Flóra leányegyesület és az aranyosrákosi Székely Sándor énekkar egyesület tagjai megjelenésének megkönnyítése végett jótékony célú műsoros estélyt tartott az Unitárius Konferenciás Tábor a fentnevezett egyesületek bevonásával a Misszióház-templomában március 12-én. Szentábrahámi Mihály nagy püspökünkről Ferencz József központi lelkész emlékezett meg, a megnyitó beszédet dr. Csiki Gábor missziói lelkész s a záróbeszédet Bardócz Vilmos a Brassai Sámuel ifjúsági egyesület elnöke tartotta, bibliát magyarázott Ujvári László, szavalt Márkos Jenő, Volkmár Bölcsődal-át és Hesse Praeludiumát orgonán előadta Gálna Sándor lelkész, Kádár: „Otthon, édes otthon” című dalt énekelte Berei Mária, fuvolán Nagy Sándor, orgonán Gálna Sándor lelkész kísérte, Beethoven Isten dicsősége című vallásos énekét az aranyosrákosi Székely Sándor énekkar adta elő Nagy Sándor karnagy vezetésével. Az Unitárius Himnusz és a Székely Himnusz a közönség énekelte. Az estély tiszta jövedelme 54 pengő 72 fillér, mely körülbelül négy tag költségét fedezi. A nyári konferencia, amint említettük, június 26-tól július 1-ig van tervbevéve. Ezt megelőzőleg tervbe van véve, május 26—28 napjain egy férficsoport részére áhitatnapok tartása. A gyermekek nyaraltatását július 4-én a Koháry-u. templomunkban tartandó reggeli istentisztelettel vettük tervbe és tartana július 26-ig husz gyermekkel megfelelő felügyelettel, vallás-erkölcsi oktatással. Vidékről is több érdeklődés érkezett — Kecskemét, Füzesgyarmat, Debrecen — ahonnan a szülők saját költségükre, vagy a gyülekezet óhajta nyaralótelepünkre gyermekeket küldeni. A pihenő telkének rendezését, az épületek teljes rendbehozását és a szükséges butorokkal való

ellátását az egyházközség magára vállalta és meg is indult ebben az irányban a munka. De, mint említettük már többször, vannak olyan szükségleti tárgyak, amelyeket a nagy közönség kellene, hogy magára vállaljon. A mai lapban közölt elszámolás szerint 104 P. áll ezideig rendelkezésünkre. Lassan gyűlnek a pengők, de még messze vagyunk attól az összegtől, hogy elláthassuk otthonunkat zászlóval, énekkönyvekkel, bibliákkal, hogy otthonunkat feldíszíthessük nagyjaink, köztük a nevet adó nagy püspökünk arképeivel és bibliai táblákkal és az épületek falára az épületeknek nevet adó két nagyunk neveivel.

Ezért kérünk mindenkit, — különösen azokat, akik eddig még nem adtak erre a célra — hogy filléreikkel támogassák ezt a nemes célú intézményt, mely hivatva van egyházunkat friss erővel ellátni.

H I R E K

Biró Lajos lelkész testvérünk „*A Halál szemüvegén át ...*” címen április hó folyamán könyvet ad ki, melyben evangéliumi gondolatok alapján az olvasó lélek számára egy hidat kíván építeni, a hit hidját, melyen végigmelve értelmessé válik előttünk az egész élet, a szenvedések is, melyeket értelmetlenné láttunk. Példákkal, történetekkel megvilágított munka, mely mindnyájunk lelki épülését szolgálja. Részletes ismertetésre majd megjelenés után térünk vissza. — Megrendelhető kettő pengős árban a hódmezővásárhelyi unitárius lelkészi hivatal útján.

Nőszövetségünk az idén is részt vesz az **Országos Gyermekvédő Liga** máj. hó 7. és 8-án megtartandó gyűjtő napjain. Szövetségünk kötelezte magát, hogy száz darab egy pengős jegyet elhelyez tagjai és egyházunk hívei között. Kérjük asszonytestvéreinket és mindazokat, akik tehetik, hogy a jegyeket nőszövetségünkönél váltsák meg. — **A Berlini téren az urna védnökségét** most is nőszövetségünk vállalta, kérjük asszony- és leánytestvéreinket, hogy jelentkezzenek az urna melletti szolgálatban való részvételre a Koháry-u. lelkészi hivatal telefonján 1-174-24. — **A Gyermekvédő Liga** az idén tíz szegény unitárius gyermek nyaraltatását teszi lehetővé, de ezt csak akkor várhatjuk el, ha a gyűjtés és jegyelhelyezés terén együttes munkával és áldozattal mindnyájan részt kérünk.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület folyó hó 16-án, pénteken délután 6 órakor az Unitárius Misszió Ház templomában (IX. Högyes Endre utca 3 volt Rákos utca) Brassai Sámuel száz éves tanárságának emlékeztetőre ünnepi estét rendez, melyre unitárius testvéreinket és minden érdeklődőt szeretettel meghív az *Elnökség*. Az ünnepi beszédet *Józan* Miklós püspöki vikárius tartja. Belépődíj nincs. A perselyadományok az erdélyi konferencia céljait szolgálják.

A 345. sz. „János Zsigmond” cserkész-csapat f. év május hó 6-án, áldozócsütörtökön, este 6 órai kezdettel csapatünnepélyt rendez az Erdélyi Férfiak Egyesületében (VIII. Rákóczi-út 15. II. em. 10.), melyre ezúton is meghívja az Unitárius Értesítő olvasó táborát a csapat parancsnoksága. Szavalatok, cserkészszindarabok, zene-számok és eddig még nem hallott énekek fogják tarkítani a műsort. A szünetben hideg asztal, kürtöskalács, a műsor után tánc. — Kívánunk nekik szép sikert és jó munkát!

A Protestáns Diákszövetség család és kisebbségvédelmi konferenciát rendezett az ország protestáns diákegyeleteinek bevonásával. A megnyitó ünnepi ülésen imádkozott *Józan* Miklós püspöki vikárius, beszédet mondottak dr. Kovács Sándor evangélikus püspök és Eötvényi Olivér dr. a Külügyi Társaság ügyvezetője, Kósa István szövetségi elnök. A záróbeszédet dr. báró Kass Albert egyetemi tanár a szövetség tanárelnöke tartotta. A konferencia során megtartott előadások között unitárius részről még szerepeltek Bardócz Vilmos a Brassai egyesület elnöke és Ferencz József lelkész.

A Bethlen Gábor Kör március 4-én előadást tartott az ifjuság kérdéseiről. Az előadó dr. Csiki Gábor kormányfőtanácsos sorra vette a legfontosabb kérdéseket és rámutatott a segítség módjaira is. Kifejtette, hogy felekezeti ellentét mindenkor a hit és az az egyháziaskodás összetévesztéséből származik. Ezen a súlyos és fonák helyzeten csak egy új szellemi légkörben felnövő ifjuság segíthet, akik már nem felekezeti, hanem erkölcsi alapon itélik meg a társadalmat. Arra van szükség, hogy a vallást, amit addig egyesek felhasználtak a magyarság szétválasztására, végre magánügyé tegyék. Szükség van arra is, hogy egységes célt tűzzön maga elé és ennek érdekében egységesen lépjen föl. Mert ameddig ez meg nem történik minden vonalon, addig nem tud kellő sullyal fellépni. A jövő szempontjából a felekezetek fölé emelkedő, erős, magyar hitre van szükség. Beszéde további részében kitért az elszakított területek magyarságának ügyére. Kijelentette, hogy az olyan sorsközösség, ami csak szavakból áll, amiért a határon túl a magyarok szenvednek, nem kell az elszakított magyarságnak. A mai magyar társadalom túlságosan fásult ahhoz, hogy nagy tetteket tudjon végrehajtani ennek érdekében. Az egyesült ifjuságra vár a feladat: a magyar célok szolgálatába állítani minden erőt. A nagyszerű előadás végén élénk vita keletkezett az ifjuság tényleges helyzetéről és feladatairól.

Gönczi Sámuel

Dávid Ferenc Egyesületünk áprilisra tervezett estéje a közbejött akadályok miatt öszire marad el. — Egyesületünk e hó folyamán körlevélben keresi meg tagjainkat és azokat, akik érdeklődést mutattak egyházunk irányában, azzal a kéréssel, hogy az évi minimális kettő pengős tagdíjjal támogassák munkásságát. — Legrégibb budapesti egyháztársadalmi egyesületünk csak akkor tudja munkáját továbbra is a jelen keretek között végezni, ha mindnyájan segítségére sietünk és munkásságában támogatjuk.

Jómagaviseletű, 14. évét betöltött fiú, ki az asztalos ipar elsajátítására hajlamot érez, fizetéssel felvétetik. Erdélyi származásuak előnyben részesülnek. Jelentkezni lehet Nagy Áron asztalos mesternél: Budapest, Károlykirály-út 9. az udvarban. T.: 13-47-85.

V i d é k.

Esperesi vizsgálatot tartott *Józan Miklós* esperes, püspöki vikárius, az elmúlt idő alatt *füzesgyarmati* egyházközségünkben és *debreceni* leányegyházközségünkben. Előbbi helyen meglátogatta egyetlen felekezeti iskolánkat, mely *Kincsesné Nagy Irén* tanítónő vezetése alatt most is szép sikerrel működik. Mindkét helyen tudomásul vette az eklézsia erkölcsi és anyagi életéről szóló számadásokat és megelégedését fejezte ki a tapasztaltak felett. Legközelebb a *hódmezővásárhelyi* anya és *mezőberényi* leányekklézsiáinkban tartja meg a szokásos tavaszi vizsgálatot.

Dunántulon az elmúlt időben *Bartók Géza* lelkész Istentiszteletet tartott március 14-én *Böhönyén*, március 29-én *Csajágon*, ahol a hívek szép számban jelentek meg. Legközelebb *Zalaegerszeg*, *Pécs* és *Balatonendre* lesznek; *Bartók Béla* lelkész missziói útjának állomásai, most folynak a levelezések az Istentisztelet időpontjának megállapítására.

Kaposváron április 25-én d. e. 11 órakor a ref. templomban urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolt Istentiszteleten a szolgálatot dr. *Csiki Gábor* lelkész fogja ellátni.

Győrben, május 30-án urvacSORAOSZTÁSSAL egybekapcsolt Istentiszteleten a szolgálatot *Józan Miklós* püspöki vikárius végzi.

Halottaink:

br. *Wlassics Gyula* dr. volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, a Főrendiház és Felsőház volt elnöke, stb. 85 éves korában március 30-án elhunyt. A magyar kultúra nagy őrállója, aki hosszú élete alatt sokat dolgozott hazája és nemzete előhaladásáért. Áldassék emlékezete!

HIVATALOS RÉSZ

Szám: 75—1937.

Meghívó.

Unitárius Egyházi Igazgató Tanácsunk 1937. április 30-án (pénteken) d. u. 5 órakor a tanács-teremben

Évnegyedli rendes ülést

tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1937. április 15.

dr. *Mikó Ferenc* s. k.
főgondnok-helyettes.

Józan Miklós s. k.
püspöki vikárius.

Tárgysorozat. 1. Ima—bibliaolvasás. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyv hitelesítése. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. „Közalap” számadása. 6. Lelkeszi Nyugdíjalap számadása. 7. Dávid F. Fillér-alap adóssái. 8. Sárbogárdi birtok bérbeadása. 9. Nemzetközi Vallásos Kongresszus—Oxford-képviselő. 10. Állandó vegyes bizottság jelentése. 11. Időközben érkező ügyek. 12. Indítványok (írásban — előre).

NB! Állandó vegyes bizottság előkészítő ülése a lelkészi irodán: 1937. ápr. 26-án (hétfőn) d. u. 5 órakor.

Konfirmációi ünnepélyünket május hó 6-án, áldozócsütörtökön tartjuk, Koháry-utcai templomunkban. A gyermekeket *Barabás István* lelkész készíti elő úrvacsORAVÉTELRE s az oktatást délutánonként 6 órakor a Koháry-utcai lelkészi hivatalban végzi.

Lelkeszi nyugdíjalapra f. évi március folyamán a következő kegyes adományok érkeztek: Gyarmathy Mózes, Lázár József és Häutler György 20—20 P. özv. Székely Józsefné, Fodor Árpád és Bede-Fazekas Zsolt és testvérei (Baranyasellye) 10—10 P. dr. Bognár Dénes és dr. Szinte János 5—5 P. dr. Szabadkay József (Hajduböszörmény) 4.20 P. Péter János és Péter Sándor 4—4 P. Albert Jánosné és Szabó Sámuel (Gödöllő) 3—3 P. id. Deák Farkas, Péterfy Gyula és dr. Péterfy Gyula (Kispest) 2—2 P. Cserei András 1.50 P. Páll Mária, id. Rédiger Béla és Borbély Márton 1—1 P. Márciusi kegyes adományok összege: 128.70 P. Ami igen szép eredmény a nehéz viszonyok között. Az adakozók fogadják egyházunk hálás köszönetét azért, amit jó szívvvel adtak a szent célra s azért is, hogy szép példájuk bizonyára másokat is hasonló áldozatra fog indítani. — Az „Aranykönyv”-nek még alig 10%,-a telt meg az eddigi adakozók névsorával; pedig ebből egyetlen egy jó unitáriusnak kimaradnia nem szabad.

Atyafiságos üdvözlettel

Budapest, 1937. IV. 2.

Józan Miklós
lelkész-elnök
az Alap kezelője.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület által rendezett „Unitárius Estélyekre” a következő felülfizetések érkeztek be: Bartha Lajos Bpest, dr. Schmer Sándor Bpest, 20—20 P. Józan Miklós, Ujvári László, dr. Szinte János, dr. Simon Mihály Pál, Blasnek Béla, Klein Géza, dr. Irsai Ernő Bpest, Mátéffy Domokos Rákosliget, dr. Májay Dezső Kaposvár, v. Kozma György Hódmezővásárhely, Tanka Sándor Szombathely, 10—10 P. Harmos Árpád Mátyásföld, Szombatfalvi György 6— P. dr. Benczedy László, v. Kozma Ferenc, dr. Veress Gábor, Talisky László, dr. Szabó István, György Vilmos, Kelemen Béla, Szende Gyula, Ferencz József, Fábry Edéné, Rend Aurél, v. dr. Gyulai Tibor Bpest., v. Filep József Baja, dr. Koncz János Csepel, dr. Kovács Károly Izsák, v. dr. Nyiredy Géza Bpest, id. Rédiger Béla Budatétény, Ozanich Gyula Pécs, Molnár János Csepel. Császár József Polgárdi, Abrudbányai R. Ödön Pécs 5—5 P. Gyarmathy Mózes Bpest, Bartók Géza Polgárdi, dr. Tiboldy Béla Bajna, Fejér Domokos Rákospalota 4—4 P. László János, dr. báró Daniel Gábor, Borsosné Wandler Irma, Sigmond Sándor, Árkosi Gyula, Jáky Nándor, Häutler Ferenc, dr. Farczady Gerő Bpest. dr. Vajda Ákos Sátoraljaujhely, Szőke Mózes Lenti 3—3 P. Dimény Mózes, Gál Kálmán, v. dr. Lázár János Bpest, Kiss Mózes Pestszenterzsébet, dr. Bódi János Komárom, Péterffy Gyula Kispest, Ürmössy Lajos Sajószentpéter, Nagy Jenő Salgótarján, dr. Gyulai Zoltán Debrecen, József Dezső Gyula, dr. Borbély András Zalaegerszeg, Csatkai Jenő Sopron, 2—2 P. Tontsch Róbertné, dr. Fejér József, Várady Béla Bpest 1—1 P. Erről a helyről is köszönetet mondunk a szives adományokért.

Budapest, 1937. április 1.

Bardócz Vilmos
elnök.

Maksay László
pénztáros.

Istentiszteleti sorrend 1937. május hónap.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	2. 6.	d. e. 11	Barabás István
" " " " " "	16. 30.	" "	Barabás István
" " " " " "	9. 17.	" "	Józan Miklós
" " " " " "	23.	" "	Gálna Sándor
IX, Högyes Endre-u. 3. (Misszióháza)			
(Rakos-utca) " " " "	2. 16.	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" " " " " "	6. 9. 11.	" "	Ferencz József
" " " " " "	23. 30.	" "	Kereki Gábor
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prof. Imabás	9.	d. u. 4	dr. Csiki Gábor
" " " " " "	23.	" "	Ferencz József
C) Pestkörnyéken:			
Budafok—Ref. templom	9.	d. u. 3	Ferencz József
Csepel—Templom-téri polgári iskola	16.	d. e. 11	Kereki Gábor
Kispest—Wekerle-telep II. sz. elemi iskola .	23.	d. u. 4	Kereki Gábor
Pestszenterzsébet—Erzsébet-u. el. iskola	16.	" "	Ferencz József
" " " " " "	30.	" "	Kereki Gábor
Pestszentlőrinc— " Unitárius templom . .	2. 6. 9.	d. e. 11	Pethő István
" " " " " "	16. 17.	" "	Pethő István
" " " " " "	23. 30.	" "	Pethő István
Rákospalota — " Máv.-telepi iskola . .	2.	d. u. 4	Barabás István
Sashalom—Kossuth-téri el. isk.	17.	" "	Kereki Gábor
Ujpest—Szt. István-téri polgári iskola	30.	" "	Barabás István
D) Vidéken:			
Baja—Evang templom	23.	d. e. 11	dr. Csiki Gábor
Debrecen-Hatvan-u. 24. Unitárius templom .	2.	d. e. 10	Józan Miklós
Dunapataj—Gyülekezeti terem	17.	" "	Barabás István
Győr—Ref. templom	30.	d. e. 11	Józan Miklós
Gyula—Ref. templom .	30.	" "	dr. Csiki Gábor
Miskolc—Evang. templom .	30.	" "	Ferencz József
Nyiregyháza—Evang. isk. díszterme	23.	d. e. 10	Józan Miklós

NB! Aláhúzott dátumokon — *Úrvacsoraosztás*, — *Konfirmáció-ünnep*. május 6-án (Áldozócsütörtök) d. e. 11 órakor a Koháry-utcai templomban. — Templomi vegyeskar énekpróbái *hétfőn és csütörtökön* este 7 órakor a tanácsteremben. — Egyházi és világi férfiak együttes buzgólkodása május 26—27—28. napjain Magyarokéi telepükön Nógrádverőce mellett. — Egyháziadó befizetését azért szorgalmazzuk, hogy ne kelljen *végső esetben* hatósági behajtáshoz folyamodnunk a hátralékosokkal szemben. *Pénztáros*: Zsigmond Lőrinc. *Pénzbeszedők*: Lux Ernő és Varga Jenő afiai. Ugyanők átvehetik a lelkészi *nyugdíjalapra* szánt szives adományokat is. Postatakarékpénztári *csekk számlánk*: 30.400.

Női és férfikalap nagy választékban — modellek után alakítást olcsón vállalok **PÉTER JÁNOS**
VIII., Baross-utca 82. sz.
Unitárius hittestvéreim támogatását kérem!

BERDE LAJOS
unitárius cipésmester
jutányosan vállal minden munkát
Budapest,
II., Batthány-utca 48.

Ha ima, vagy énekeskönyvre, vagy bármilyen egyházi kiadványra van szüksége, forduljon az
UNITÁRIUS IRATMISSZIÓHOZ
Budapest,
V., Koháry-utca 4., I. em. 8.
Nyitva:
csütörtökön 5—7, vasárnap 12—1.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Utánaküldés kizárva!
Uj cím:

Felelős szerkesztő és kiadó Dr. Iván László.
Szerkesztőség és kladóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 1-174-24.

Előfizetési díj a negyedévenként megjelenő „Mai Füzetek” c. melléklettel együtt egy évre 4— pengő, amely beküldhető a 30.400 számú postatakarékpénztári folyószámlára — (csekk-tulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest).

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség. A „Hivatalos rész” c. rovat a Magyarországi Unitárius Egyház bármelyik szerve által beküldött hivatalos közleményt tartalmazza

XVI. évf. 4. sz. Budapest, 1937. április hó